

Palas, Karel

Německá studie o staročeské Alexandreidě

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1963, vol. 12, iss. D10, pp. [176]-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107918>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Z P R Á V Y

Německá studie o staročeské Alexandreidě

Staročeská Alexandreida zaujímá po řadu let čelné místo mezi těmi slovesnými památkami, k nimž se soustřeďuje největší zájem naší literární historie. Přitom řada problémů s ní spjatých není dosud uspokojivě vyřešena. Z nich už plných osmdesát let přitahuje literární historiky české i německé otázka vztahu české básně k cizím zpracováním látky o Alexandru Velikém, zejména k německé skladbě Ulricha von Etzenbach. Tato problematika byla až donedávna řešena jen z hlediska úzce filologického: mechanickým srovnáváním izolovaných detailů shledávaly se shody motivické a stylistické, z nichž se pak vyvozovaly jednostranné závěry o závislosti české památky na básni Ulrichově. Touto metodou postupoval ještě na začátku padesátých let německý slavista Hans Holm Bielfeldt v knize *Die Quellen der alttschechischen Alexandreis* (Berlin 1951), v níž na základě zevrubného filologického rozboru dokazuje, že vedle latinské Alexandreidy Waltera Castellionského byla důležitým pramenem české Alexandreidy německá báseň Ulrichova. Bielfeldtova práce vyvolala právem kritickou odezvu u české literární historie (nejobšrněji na ni reagoval Josef Hrabák, nepřímo s ní polemizuje Leopold Zatočil a Miloslav Šváb). V roce 1960 se k ní vrátil německý literární historik Horst Preiss ve studii *Bemerkungen zur Alexandreisforschung* (*Jahrbuch für fränkische Landesforschung* 20, B. I, 1960, 345–366; vydává Institut für fränkische Landesforschung an der Universität Erlangen).

Preissova studie je zajímavá už tím, že analýzou několika paralelních míst z české a německé Alexandreidy přesvědčivě odhaluje úzkost a jednostrannost postupu, jakého užil před lety i Bielfeldt, a pochopitelně i problematičnost závěrů, k nimž takový postup vede. Autor především poukazuje na scestnost mechanického porovnávání detailů vypreparovaných z kontextu, které navíc spolu nejednou souvisejí jen tak volně, že jejich konfrontace hraničí s čirým impresionismem. Takový atomizující pohled vede bezděky k tomu, že odhaluje pouze styčné body ve srovnávaných památkách, aniž by přihlížel k rozdílům mezi texty; při aplikaci této metody na vztah české Alexandreidy k básni Ulrichově připravuje se apriori půda pro zkrlesující závěry o závislosti české skladby na památce německé, neboť shody nejsou zkoumány v komplexu díla a nevěnuje se pozornost svérázu tohoto díla. Konečně Preiss právem kritizuje úzce filologický pohled, který zatarasuje cestu k poznání uměleckých kvalit celé skladby a který není s to posunout zkoumání vztahu obou památek kupředu.

Preissova práce je ovšem pozoruhodná i některými pozitivními zjištěními; detailním rozбором několika shodných míst české a německé básně ukazuje má samostatnost a značnou kultivovanost českého skladatele a dochází k závěru, že „der Alexander boemialis ist jedenfalls eines der schönsten und wesentlichen Denkmäler der ač. Literatur. Er ist kein Plagiat und keine komprimierte Übersetzung, am allerwenigsten eine sklawische Nachahmung des Ulrich von Eschenbach“ (str. 366). Přístupem ke zkoumání vztahu mezi českou a německou Alexandreidou i celkovým hodnocením české památky se tedy Preiss v podstatě shoduje s nejnovějšími výsledky českého literárněhistorického bádání.

Karel Palas

Dva divadelní večery

Divadelní oddělení na filosofické fakultě v Brně uspořádalo dne 10. května 1962 III. divadelní večer. Na jeho pořadu byla diskuse o inscenaci Aischylova dramatu Oresteia v Mahenově činohře. Večera se zúčastnili představitelé brněnské divadelní kritiky a početní zájemci o divadelní dění. Večer uvedl a řídil prof. dr. Artur Závodský. K inscenaci Oresteie promluvil doc. dr. Radislav Hošek. V diskusi vystoupili mimo jiné šéf Mahenovy činohry Miloš Hynšt, doc. dr. Karel Bundálek, dr. Zdeněk Srna, Valtr Urbánek atd. Byly osvětleny některé problémy, které souvisí s inscenováním antických her v dnešní době.